

AUGSBURSKÁ KONFESIA

alebo

VYZNANIE VIERY

niektorých kniežat a miest,

odovzdané Cisárskej Jasnosti

v Augsburgu

roku 1530

Žalm 119, 46:

„O Tvojich svedectvách chcem hovoriť pred kráľmi, ver, sa nezahanbím.“

Predhovor

Najosvietenejší, všemocný, nepremožiteľný cisár, náš najmilostivejší Pán. Keď Vaša Cisárska Jasnosť pred krátkym časom milostivo zvolala do Augsburgu všeobecný ríšsky snem s oznámením a s úprimnou túžbou, aby sa tu prerokovali, poradili a dôkladne uvážili veci, ktoré sa týkajú Turkov, nášho odvekého nepriateľa a vôbec nepriateľa kresťanského mena, a o tom, ako by sme sa mu mali mocne postaviť na odpor s trvalou pohotovosťou; a potom aj o rozporoch vo veciach svätej viery a kresťanského náboženstva, aby sa medzi nami láskavo a dobrotivo vypočuli, s porozumením užívali všetky pripomienky, názory a mienky a zjednotili sa a vyrovnali v jedinej kresťanskej pravde, aby sa odstránilo všetko, čo sa na oboch stranách nesprávne vykladá a učí, a aby sme všetci prijali a zachovali si jedno jediné a pravé náboženstvo; a ako všetci sme a bojujeme pod jedným Kristom, aby sme všetci aj žili v jednom spoločenstve cirkvi a v jednote, toto povolanie sem sme si my, nižšie menovaní kurfirsti a kniežatá so všetkými našimi príbuznými a ostatnými kurfirstami, kniežatmi a stavmi tak vysoko vážili, že bez chvály prišli sme medzi prvými.

A keďže aj Vaša Cisárska Jasnosť vo svojom pozvaní milostivo, s veľkou starostlivosťou a vážnosťou vyzvala kurfirstov, kniežatá a všetky stavy, aby vo veciach viery každý podľa spomenutej výzvy Vašej Jasnosti v spise nemeckom a latinskom podal a predložil svoje poznámky, mienku a názory, týkajúce sa týchto bludov, rozporov a zneužívaní: my po dohode a porade predniesli sme minulú stredu Vašej Cisárskej Jasnosti, že podľa pozvania Vašej Cisárskej Jasnosti v dnešný piatok podáme svoje vyznanie v nemčine a latinčine. Týmto v najponíženejšej poslušnosti odovzdávame a podávame Vašej Cisárskej Jasnosti vyznanie viery našich farárov, kazateľov, učiteľov i svoje vyznanie, ktoré oni na základe Božieho Písma svätého kážu, učia, veria a vyučujú v našich krajinách, kniežatstvách a panstvách, mestách a územiach. Keď aj ostatní kurfirsti, kniežatá a stavy predložia podobne písomne latinsky i nemecky svoju mienku a názory, my sa pred Vašou Cisárskou Jasnosťou, svojim najmilostivejším Pánom, so všetkou poníženosťou osvedčujeme, že radi a ochotne chceme rokovať s nimi o pokojných a vhodných cestách, aby sme sa, nakoľko to len bude možné, s nimi vyrovnali a tak s nimi vo vzájomnej láske a pokoji porokovali o vzájomných písomných návrhoch a chybách, aby sa rozpory mohli vyrovať v jednom pravom náboženstve, ako my všetci žijeme a bojujeme pod jedným Kristom a jedného Krista máme vyznávať, a to všetko podľa už viackrát spomínanej výzvy Vašej Cisárskej Jasnosti a na základe Božej pravdy. Preto tiež chceme vzývať a čo najpokornejšie prosiť všemohúceho Boha, aby nám ráčil dopriať k tomu svojej Božej milosti. Amen.

Keby sa však s našimi pánmi a priateľmi, najmä s kurfirstami, kniežatmi a stavmi druhej strany, nedalo rokovať v láske a v pokoji, ako si želá výzva Vašej Cisárskej Jasnosti, osvedčujeme sa, že neopomnieme nič, čo by obstálo pred Bohom a pred svedomím a čo by mohlo a malo poslúžiť kresťanskej jednote; o tom sa Vaša Cisárska Jasnosť, ako aj naši spomínaní priatelia, kurfirsti, kniežatá a stavy a každý milovník kresťanského náboženstva, ktorého táto vec zaujíma, milostivo, láskavo a dostatočne môže presvedčiť z toho nášho a našej strany vierovyznania.

Keďže však Vaša Cisárska Jasnosť už prv a to najmä úpravou na ríšskom sneme v Speieri roku 1526 verejne prečítanou ráčila milostivo oznámiť kurfirstom, kniežatám a ríšskym stavom, že Vaša Cisárska Jasnosť nemieni rozhodovať o otázkach, týkajúcich sa našej svätej viery a to z príčin vtedy oznámených, ale že sa všemožne, zasadí u pápeža o zvolanie cirkevného snemu: ako to pred rokom na poslednom špeierskom ríšskom sneme obšírnejšie vyložila písomná úprava kurfirstom, kniežatám a ríšskym stavom, v ktorej Vaša Cisárska Jasnosť prostredníctvom ríšskeho miestodržiteľa Vašej Cisárskej Jasnosti, Ferdinanda, uhorského a českého kráľa, nášho milostivého pána a priateľa, ako aj prostredníctvom rečníka Vašej Cisárskej Jasnosti a poverených komisárov ráčila dať medzi iným predniesť a oznámiť, že uvážila a udobrila odporúčenie všeobecného snemu týmže miestodržiteľom Vašej Cisárskej Jasnosti a cisárskymi poradcami, ktorí sa zhromaždili na ríšskom sneme v Regensburgu; a keďže sa pomer Vašej Cisárskej Jasnosti k pápežovi vyvíja v správnom kresťanskom zmysle a Vaša Cisárska Jasnosť si je istá, že sa pápež nebude vzpierať

zvolať všeobecný snem, Vaša Cisárska Jasnosť milostivo oznámila, že sa všemožne pričíní, aby pápež spolu s Vašou Cisárskou Jasnosťou zvolil zvolať čím skôr takýto všeobecný snem. O tomto nemožno pochybovať. A tak sa v prípade nezhody v plnej poníženosti pred Vašou Cisárskou Jasnosťou odvolávame týmto na takýto všeobecný, slobodný, kresťanský snem, o ktorom sa kurfirsti, kniežatá a ríšske stavy dohodnú zo vznešených a čestných pohnútok na všetkých ríšskych snemoch, ktoré zvolá v krajine Vaša Cisárska Jasnosť za svojej vlády. Na tento snem ako aj na Vašu Cisársku Jasnosť sme sa slušným spôsobom a podľa práva aj v týchto tak dôležitých otázkach často odvolávali a apelovali; tohto sa aj týmto stále ešte pridržame a nemienime od tohto odstúpiť ani týmto ani nasledujúcim rokovaním, len ak by sa tieto rozpory konečne s láskou a dobromyseľne utíšili, odstránili a vyrovnali v zmysle výzvy Vašej Cisárskej Jasnosti. Toto tu verejne osvedčujeme a vyhlasujeme.

Toto je naše a našej strany vierovyznanie ako nasleduje článok za článkom.

Články viery a učenia

I. článok. O Bohu.

Predovšetkým jednomyselne učíme a veríme podľa uznesenia Nicejského snemu, že je len Jedna Božská bytosť, ktorá sa menuje a opravdu je Boh; avšak v tejto jednej Božskej bytosti sú tri osoby, rovnakej moci a rovnako večné: Boh Otec, Boh Syn, Boh Duch Svätý; všetky tri tvoria jednu Božskú bytosť, večnú, nerozdielnu, bez konca, nesmiernej moci, múdrosti a dobroty; jeden Stvoriteľ a Udržiavateľ všetkých viditeľných a neviditeľných vecí. Pod slovom osoba nerozumie sa čiastka ani vlastnosť inej bytosti, ale sa rozumie, čo je samo o sebe, ako aj Otcovia užívali toto slovo pri týchto otázkach.

Preto zavrhuje všetky kacírstva, ktoré sa protivia tomuto článku, ako manichejcov, ktorí učia dvojaké božstvo, dobré a zlé; podobne valentiniánov, ariánov, eunomiánov, mohamedánov a všetkých týmto podobných; ako aj starých i nových samosaténov, ktorí učia len jednu osobu a o druhých dvoch, o Slove a o Duchu Svätom, mudrujú a hovoria, že nemusia byť rozdielne osoby, ale že Slovo znamená telesné slovo alebo hlas a Duch Svätý znamená hnutie vzbudené v tvoroch.

II. článok. O dedičnom hriechu.

Ďalej učíme, že po Adamovom páde všetci ľudia, ktorí sa prirodzene narodili, sa v hriechoch počali a narodili, to jest, že všetci hneď od života matky sú plní zlej žiadostivosti a náklonnosti a od prirodzenosti nemôžu mať opravdivú Božiu bázeň, ani opravdivú vieru v Boha; a že aj táto vrodená nákaza a dedičný hriech je skutočným hriechom, ktorý na večný hnev Boží odsudzuje všetkých, ktorí sa nezrodia znovu krstom a Duchom Svätým.

Preto zavrhuje pelagiánov a ostatných, ktorí dedičný hriech nepokladajú za hriech a tým prirodzenosť robia zbožnou z moci prirodzených síl a tak potupujú Kristovo utrpenie a zásluhu.

III. článok. O Synovi Božom.

Učíme tiež, že Boh Syn sa stal človekom, narodil sa z čistej panny Márie, a že dve prirodzenosti, Božská a ľudská, takto v jednej osobe nerozdeliteľne zjednotené, sú jeden Kristus, ktorý je pravý Boh a pravý človek; skutočne sa narodil, trpel, ukrižovali Ho, zomrel a pochovali Ho, aby bol obeťou nielen za dedičný hriech, ale aj za všetky ostatné hriechy a aby zmieril Boží hnev.

Ďalej učíme, že tenže Kristus zostúpil do pekla, v tretí deň skutočne vstal z mŕtvych, vstúpil na nebesá, posadil sa na Božiu pravicu, aby večne panoval a kraloval nad všetkým stvorením; aby všetkých, čo v Neho veria, Duchom Svätým posväcoval, očisťoval, posilňoval a potešoval, aj život a všetky dary a dobrodenia im daroval a chránil a bránil ich pred diablom a hriechom. Podobne veríme, že tenže Pán Kristus nakoniec zjavne príde súdiť živých i mŕtvych atď. podľa Apoštolského vierovyznania.

IV. článok. O ospravedlnení.

Ďalej učíme, že odpustenie hriechov a ospravedlnenie pred Bohom nemôžeme dosiahnuť svojimi zásluhami, skutkami a zadosťučinením, ale že odpustenie hriechov a ospravedlnenie pred Bohom dosahujeme z milosti pre Krista vierou, keď veríme, že Kristus za nás trpel a že pre Neho sa nám hriechy odpúšťajú a darúva sa nám spravodlivosť a večný život. Lebo túto vieru pokladá a počíta Boh za spravodlivosť, ako hovorí sv. Pavel Rím. 3. a 4. kap.

V. článok. O kazateľskom úrade.

Aby sme dosiahli túto vieru, ustanovil Boh kazateľský úrad, dal evanjelium a sviatosti. Nimi ako prostriedkami dáva Ducha Svätého, ktorý vzbudzuje vieru, kde a kedy chce, v tých, ktorí počúvajú evanjelium, totiž, že Boh je nám milostivý pre Kristove a nie pre naše zásluhy, keď tomu veríme.

Zatracujeme novokrstencov a iných, ktorí učia, že Ducha Svätého dosahujeme bez zovňajšieho slova evanjelia vlastnou prípravou, myšlienkami a skutkami.

VI. článok. O novej poslušnosti.

Učíme ďalej, že táto viera má prinášať dobré ovocie a dobré skutky a že treba konať všetky dobré skutky, ktoré Boh prikázal, pre Božiu vôľu, ale neslobodno sa spoľahnúť na tieto skutky, že si nimi zaslúžime milosť u Boha. Lebo odpustenie hriechov a ospravedlnenie dosahujeme vierou v Krista, ako hovorí sám Kristus: "Tak aj vy, keď vykonáte všetko, čo bolo prikázané, povedzte: Neužitoční služobníci sme!" Takto učia aj Otcovia. Lebo Ambróz hovorí:

"Boh tak rozhodol, aby ten, kto verí v Krista, bol spasený a odpustenie hriechov mal nie pre skutok, ale jedine vierou, bez zásluh."

VII. článok. O cirkvi.

Učíme tiež, že po všetky časy musí byť a zostať jedna svätá kresťanská cirkev, ktorá je zhromaždením všetkých veriacich, kde sa evanjelium čistotne káže a velebné sviatosti sa prislужujú podľa evanjelia.

Lebo toto stačí k pravej jednote kresťanských cirkví, aby sa v nich evanjelium kázalo jednomyselne podľa správneho zmyslu a sviatosti sa prislужovali podľa Božieho slova. A k pravej jednote kresťanskej cirkvi netreba zachovávať všade rovnaké obrady, ľudmi ustanovené, ako hovorí Pavel, Efez. 4,5-6: "Jedno je telo a jeden duch, ako ste aj povolání v jednej nádeji svojho povolania.

Jeden Pán, jedna viera, jeden krst."

VIII. článok. Čo je cirkev?

Hoci kresťanská cirkev nie je vlastne nič iné ako zhromaždenie všetkých veriacich a svätých, jednako, keďže v tomto živote je mnoho falošných kresťanov a pokrytcov aj zjavných hriešnikov medzi zbožnými, sviatosti účinkujú aj vtedy, keď kňazi, ktorí ich prislужujú, nie sú zbožní, ako to oznámil sám Kristus: "Na stolicu Mojžišovu posadili sa zákonníci a farizeji, atď." (Mat. 23,2).

Preto zatracujeme donatistov a všetkých ostatných, ktorí inak učia.

IX. článok. O krste.

O krste učíme, že je potrebný, že sa ním podáva milosť Božia, a že treba krstiť aj dietky, ktoré sa krstom oddávajú Bohu a sú Mu milé.

Preto zavrhuje novokrstencov, ktorí učia, že krst dietok nie je pravý.

X. článok. O svätej večeri Pánovej.

O večeri Pánovej učíme, že je v nej pod spôsobom chleba a vína skutočne prítomné a prislужuje a prijíma sa pravé telo a krv Kristova. Preto zavrhuje protivné učenie.

XI. článok. O spovedi.

O spovedi učíme, že v cirkvách treba zachovávať súkromnú spoveď a nemá sa odstrániť, i keď pri spovedi nenačím vypočítavať všetky zlé skutky a hriechy, pretože to ani nieje možné. Žalm 19,13:

"Ktože si uvedomí poblúdenia?"

XII. článok. O pokání.

O pokání učíme, že tí, čo zhrešili po krste, kedykoľvek sa kajajú, dosahujú odpustenie hriechov a že cirkev im nemá odoprieť rozhrešenie. Pravé, správne pokánie je vlastne oľutovanie hriechov a zármutok alebo strach pre hriechy a potom viera v evanjelium a v rozhrešenie, že sa hriechy odpúšťajú a Kristus nám získava milosť. Táto viera znova poteší a upokojí srdce. Nato má nasledovať polepšenie a zanechanie hriechov; lebo toto má byť ovocím pokánia, ako hovorí Ján: "Vydávajte teda ovocie hodné pokánia" (Mat. 3,8)

Zavrhuje tých, ktorí učia, že nemôžu viac zhrešiť tí, čo už raz uverili.

Zatracujeme novaciánov, ktorí odmietajú dať rozhrešenie tým, čo po krste zhrešili.

Zavrhuje aj tých, ktorí neučia, že odpustenie hriechov dosahujeme vierou, ale učia, že ho dosahujeme svojím zadosťučinením.

XIII. článok. O užívaní sviatostí.

O užívaní sviatostí učíme, že sviatosti nie sú ustanovené len na to, aby boli znakmi, podľa ktorých by bolo možno navonok poznať kresťanov, ale že sú znakmi a svedectvom Božej vôle voči nám, aby vzbudili a posilnili našu vieru, a preto aj požadujú vieru, a len vtedy sa správne užívajú, keď sa prijímajú vo viere a keď vieru posilňujú.

XIV. článok. O cirkevnej správe.

O cirkevnej správe učíme, že bez riadneho povolenia nik nemôže v cirkvi verejne učiť, kázať alebo prisluhovať sviatosti.

XV. článok. O cirkevných ustanoveniach.:

O cirkevných ustanoveniach, ktoré ľudia zriadili, učíme, že treba podržať tie, ktoré možno podržať bez hriechu a ktoré slúžia pokoju a dobrému poriadku v cirkvi, ako napr. niektoré slávnosti, sviatky a podobné. Pri tom však treba poučovať, že nemá obťažovať svedomie, akoby to bolo potrebné pre spásu, Okrem toho treba upozorňovať, že všetky ustanovenia a tradície, ustanovené ľuďmi na zmierenie Boha a zaslúženie milostí, odporujú evanjeliu a učeniu o viere v Krista. Preto kláštorne sľuby a iné tradície o rozdieloch medzi pokrmami a dňami, atď., o ktorých si myslia, že si nimi zaslúžia milosť a učinia zadosť za hriechy, sú neužitočné a protivia sa evanjeliu.

XVI. článok. O občianskych veciach a svetskej správe.

O občianskych veciach a svetskej správe učíme, že každá svetská vrchnosť a riadne ustanovená vláda a zákony sú dobrým ustanovením a zriadením Božím, a že kresťania bez toho, že by tým hrešili, smú zastávať vrchnostenské úrady a úrad kniežací a sudcovský, vyhlasovať rozsudky a prisudzovať právo podľa cisárskeho i iného zvyčajného práva, zločincov trestať mečom, viesť vojnu podľa práva, bojovať, kupovať a predávať, prisahať, vlastniť majetok, uzavierať manželstvo atď.

Týmto zatracujeme novokrstencov, ktorí učia, že nie je kresťanské, čo sme vyššie vypočítali.

Zatracujeme aj tých, čo učia, že kresťanskou dokonalosťou je opustiť príbytok a domácnosť, manželku a deti a strániť sa spomenutých zamestnaní. Ved' opravdivou dokonalosťou je jedine pravá bázeň Božia a pravá viera v Boha. Evanjelium neučí o zovňajších, časných veciach, ale o duchovných a večných a o spravodlivosti srdca; a neruší svetskú správu, občiansky život a manželstvo, ale chce, aby sme toto všetko zachovávali ako skutočné Božie ustanovenie a aby každý v týchto stavoch vo svojom povolaní dokazoval kresťanskú lásku a opravdu dobré skutky. Preto kresťania sú povinní byť poslušní vrchnosti a podrobovať sa jej nariadeniam a zákonom vo všetkom, čo môžu vykonať bez hriechu. Ak však nariadenie vrchnosti nemožno zachovať bez toho, aby sa hrešilo, tak sa sluší viac poslúchať Boha ako ľudí. Skut. ap. 5,29.

XVII. článok. O príchode Krista na súd.

Učíme, že Pán náš Ježiš Kristus v posledný deň príde súdiť, všetkých mŕtvych vzkriesi, veriacim a vyvoleným dá večný život a večnú radosť, ale bezbožných ľudí a diabla odsúdi do pekla a do večného zatratenia.

Preto zavrhuje novokrstencov, ktorí učia, že diabol a zatratení ľudia nebudú vo večnom trápení a mukách.

Tiež zavrhuje niektoré židovské nauky, ktoré sa dosiaľ vyskytujú, že pred zmŕtvychvstaním sami svätí, pobožní zaujmú svetské kráľovstvo a všetkých bezbožných potlačia.

XVIII. článok. O slobodnej vôli.

O slobodnej vôli, učíme že človek po istú mieru má slobodnú vôľu žiť počestným zovňajším životom a voliť i medzi vecami, ktoré rozum chápe; ale bez milosti, pomoci a pôsobenia Ducha Svätého sa človek nemôže ľúbiť Bohu, nemôže sa Boha úprimne báť ani v Neho veriť ani vyhostiť zo srdca vrodene zlé žiadosti. Toto koná Duch Svätý, dávaný v Božom slove. Ved' Pavel hovorí: "Človek od prírody, pravda, nechápe veci Ducha Božieho." (1. Kor.25,14)

Aby sa videlo, že tu neučíme nijaké novoty, uvádzame jasné Augustínove slová o slobodnej vôli z tretej knihy Hypognosticon:

"Priznávame, že všetci ľudia majú slobodnú vôľu, lebo všetci majú prirodzený, vrodene rozum a um; nie, akoby mohli niečo vykonať vo veciach Božích, ako napr. úprimne milovať Boha, báť sa Ho, ale len v zovňajších skutkoch tohto života majú slobodu vyvoliť si dobré alebo zlé. Pod dobrom rozumieme, čo je v moci prirodzenosti, napr. pracovať alebo nepracovať na poli, jesť, piť, ísť alebo neísť k priateľovi, obliecť si alebo vyzliecť šaty, stavať dom, oženiť sa, robiť remeslo a robiť tomu podobné užitočné a dobré veci. Bez Boha však toto nie je nič a ani neobstojí, ale všetko je z Neho a skrze Neho. Naproti tomu človek môže z vlastného rozhodnutia aj zlé vykonať, ako napr. vyzývať nejakého bôžika, vraždiť, atď."

XIX. článok. O príčine hriechu.

O príčine hriechu učíme, že i keď všemohúci Boh stvoril a zachováva celú prírodu, prevrátená vôľa predsa spôsobuje hriech vo všetkých bezbožných a Bohom pohŕdajúcich ľuďoch, lebo je vôľou diablovou a všetkých bezbožníkov, ktorá vôľa, len čo Boh odtiahne svoju ruku, odvracia sa od Boha k hriechu, ako hovorí Kristus: "Keď hovorí lož, hovorí zo svojho vlastného" (Ján 8,44).

XX. článok. O viere a dobrých skutkoch.

Neprávom sa našim vytýka, že zakazujú dobré skutky. Ved' ich spisy o Desiatich Božích prikázaniach a iné dokazujú, že o pravých kresťanských stavoch a dobrých skutkoch napísali užitočné pojednanie a napomenutie. Predtým sa o tom veľmi málo učilo. V kázňach sa hovorilo najviac len o detinských nepotrebných skutkoch, ako napr. o ruženci, vzývaní svätých, mníšstve, púťach, pôstoch, sviatkoch, bratstvách atď. Tieto neuzitočné veci dnes už ani naši protivníci tak

veľmi nechvália ako kedysi. Ba naučili sa už aj o viere hovoriť, o ktorej predtým vôbec nekázavali; teraz učia už aj to, že u Boha nie sme ospravedlnení len zo skutkov, ale pripojujú k nim aj vieru v Krista a hovoria, že viera a skutky ospravedľujú nás u Boha; takéto učenie môže viac potešiť, ako keď sa učilo spoliehať sa len na skutky.

Keďže sa teda učenie o viere, ktoré je hlavným článkom kresťanského učenia, za taký dlhý čas nevykladalo, čo treba priznať, ale všade sa kázalo len učenie o skutkoch, preto naši o tomto takto učia:

Ponajprv, že naše skutky nemôžu nás zmieriť s Bohom a nemôžu nám získať milosť, ale že sa to stáva jedine vierou, keď veríme, že sa nám hriechy odpúšťajú pre Krista, jediného Prostredníka, ktorý nás môže zmieriť s Otcom. Kto však toto chce dosiahnuť a milosť si zaslúžiť skutkami, ten pohŕda Kristom a vyhľadáva vlastnú cestu k Bohu v protive s evanjeliom.

Toto učenie o viere Pavel verejne a jasne rozoberá na mnohých miestach, najmä Efez. 2,8: "Lebo milosťou ste spasení skrze vieru. A to nie sami zo seba; je to dar Boží; ani nie zo skutkov, aby sa nikto nechválil, atď."

A že týmto nezavádzame nijaký nový výklad, môžeme dokázať Augustínom, ktorý veľa uvažoval o tejto veci a tiež tak učí, že vierou v Krista dosahujeme milosť a sme ospravedlnení u Boha a nie skutkami; o tomto svedčí celá jeho kniha *De spiritu et litera*.

I keď neskúsení ľudia dost' opovrhujú týmto učení, poznávame, že veľmi potešuje a uspokojuje bojzlivé a prestrašené svedomia. Lebo svedomie sa nemôže upokojiť a utíšiť skutkami, ale jedine vierou, keď šíje isté, že pre Krista má milostivého Boha, ako hovorí aj Pavel: "Ospravedlnení teda z viery, máme pokoj s Bohom skrze svojho Pána Ježiša Krista" (Rím. 5,1).

Predtým sa v kázňach nič nehovorilo o tomto potešení, ale úbohé svedomie, odkazované len na svoje skutky, utiekalo sa ku všemožným skutkom. Niektorých popohnalo svedomie do kláštora, lebo prechovávali nádej, že si zaslúžia milosť kláštorným životom. Iní si zase povymýšľali iné skutky, aby si zaslúžili milosť a učinili zadosť za hriechy. Títo sa veľmi dobre presvedčili, že takto nedôjdu pokoja. Preto bolo treba kázať a horlivo rozoberať toto učenie o viere v Krista, aby sme vedeli, že Božiu milosť dosiahneme jedine vierou bez zásluh.

Upozorňujeme však, že tu nie je reč o takej viere, akú majú aj diabol a bezbožníci, ktorí tiež veria históriám, že Kristus trpel a vstal z mŕtvych, ale o pravej viere, ktorá verí, že v Kristu dosahujeme milosť a odpustenie hriechov.

Kto vie, že pre Krista má milostivého Boha, ten pozná Boha, vzýva Ho a nežije bez Boha ako pohania. Lebo diabol a bezbožníci neveria tento článok, odpustenie hriechov, preto sú nepriateľmi Boha, nemôžu Ho vzývať a nič dobrého od Neho očakávať. A tak, ako sme tu ukázali, hovorí Písmo o viere a nenazýva vierou známosť, akú majú aj diabol a bezbožní ľudia. Takto hovorí o viere aj list Židom v 11. kap., že viera nie je len poznať históriu, ale mať pevnú dôveru v Boha, že obdržíme, čo nám zaslúbil. Aj Augustín nám pripomína, že v Písme pod slovom viera máme rozumieť dôveru v Boha, že je nám milostivý a nielen vedieť histórie, ktoré zná aj diabol.

Ďalej učíme, že sa dobré skutky majú a musia konať; nie, aby sme sa spoliehali, že si nimi zaslúžime milosť, ale kvôli Bohu a Jemu na chválu. Milosť a odpustenie hriechov dosahuje vždy len viera. A keďže sa vierou dáva Duch Svätý, aj srdce sa tým uspôsobuje konať dobré skutky. Lebo predtým, keďže je bez Ducha Svätého, je prislabé a okrem toho je v moci diablovej, ktorý biednu ľudskú prirodzenosť podnecuje veľmi hrešiť, ako to vidíme u filozofov, ktorí sa pokúšali žiť počestne a statočne, no nedokázali to, ale popáchali mnoho veľkých zjavných hriechov. Takto je to s človekom, ktorý nemá opravdivú vieru a Ducha Svätého, a ktorý sa správa jedine vlastnými ľudskými silami.

Preto netreba nadávať na toto učenie o viere, že zakazuje dobré skutky, ale radšej ho chváliť, že učí konať dobré skutky a pomáha ich konať. Lebo bez viery a bez Krista je ľudská prirodzenosť a schopnosť prislabá konať dobré skutky, vzývať Boha, byť trpezlivým v utrpení, milovať blížneho, statočne konať zverený úrad, byť poslušným, vyhýbať sa zlým žiadostiam, atď.

Takéto vznešené a pravé skutky nemožno konat' bez Kristovej pomoci, ako On sám hovorí: "Bezo mňa nič nemôžete činiť" (Ján 15,5).

XXI. článok. O vzývaní svätých.

O vzývaní svätých naši učia, že svätých si načim pripomínať preto, aby sme si posilnili vieru vidiac, ako dosiahli milosť, aj ako im viera pomohla; a tiež, aby si každý podľa povolania vzal od nich príklad dobrých skutkov, ako napr. Cisárska Jasnosť môže podľa Dávidovho vzoru blahoslavené a pobožne viesť vojnu proti Turkom; lebo obaja majú kráľovský úrad, aby chránili a bránili svojich poddaných. Ale z Písma nemožno dokázať, že svätých treba vzývať alebo hľadať u nich pomoc. "Jeden je totiž Boh, jeden aj Prostredník medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš" (1. Tim. 2,5), ktorý je jediným Spasiteľom, jediným najvyšším Kňazom, stolica milosti a Prímľuvca u Boha (Rím. 8,34). Jedine On prisľúbil, že ráci vyslyšať naše modlitby. A podľa Písma je to najlepšia služba Božia, aby sme tohože Ježiša Krista vo všetkých potrebách a prosbách zo srdca hľadali a vzývali: "A keď niekto zhrešil, máme Prímľuvcu u Otca, Ježiša Krista spravodlivého (1. Jána 2,1).

Toto je asi jadro učenia, ktoré sa v našich cirkvách káže a učí na správne kresťanské poučenie a potešenie svedomia, ako aj na upevnenie viery; veď si vlastné duše a svedomia nechceme vystaviť najväčšiemu nebezpečenstvu u Boha tým, že by sme zneužívali Božie meno a Božie slovo, alebo tým, že by sme svojim deťom a potomkom odovzdali a poručili inakšie učenie ako to, čo sa zhoduje s čistým slovom Božím a s kresťanskou pravdou. Keďže sa ono jasne zakladá na Písme sv. a ani sa neprotiví a neodporuje všeobecnej kresťanskej, ba ani rímskej cirkvi, čo vidieť zo spisov Otcov, myslíme, že v spomínaných článkoch budú môcť byť s nami zajedno aj naši protivníci. Preto si celkom nepriateľsky, ľstivo a proti kresťanskej jednote a láske počínajú tí, čo našich ako kacírov oddeľujú, zavrhujú a sa ich stráňa a seba vynášajú bez akéhokoľvek pevného základu v Božom prikázaní alebo v Písme. Veď blud a rozpor sa týka len niektorých tradícií a zneužití. Keďže teda v hlavných článkoch je všetko predložené a bez chyby a keďže toto naše vyznanie je zbožné a kresťanské, mali by sa biskupi ukázať zhovievavejšími, keby sa medzi nami našla nejaká chyba v tradícii, hoci dúfame, že uvedieme dostatočný základ a odôvodnenie, prečo sa u nás zmenili niektoré tradície a zneužitia.

Sporné články, v ktorých sa uvádzajú zneužitia.

Pretože sa v našej cirkvi neučia články viery, ktoré by sa protivili Písmu svätému alebo všeobecnej cirkvi kresťanskej, ale zmenili sa len zneužitia, ktoré sčasti postupom času samy vznikli, sčasti ich násilne uviedli, treba ich vypočítať a ukázať príčinu, preto načím prijať tieto zmeny, aby sa Cisárska Jasnosť mohla presvedčiť, že tu nejde o nič nekresťanského alebo rúhavého, ale že nás tieto zmeny zaviesť prinútil Boží zákon, ktorý si viacej vážime ako všetky zvyklosti.

XXII. článok. O sviatosti pod obojím spôsobom.

U nás sa sviatosť prisluguje ľudu pod obojím spôsobom preto, lebo je to jasný rozkaz a prikázanie Kristovo: "Pite všetci z neho!" (Mat. 26, 27) Tu Kristus jasne prikazuje o kalichu, aby všetci pili z neho.

A aby nik nemohol napadnúť a prekrútiť tieto slová, akoby sa vzťahovali len na kňazov, Pavel svedčí (1. Kor. 11, 20), že celý cirkevný zbor korintský prijímal pod obojím spôsobom. A tento zvyk sa udržal v cirkvách za dlhý čas; možno to dokázať dejinami a spismi cirkevných Otcov. Cyprián na mnohých miestach poznamenáva, že sa ľudu v tom čase prislúhoval kalich. Podobne hovorí sv. Jeroným, že prisluhujúci kňazi podávali ľudu Kristovu krv. Ba sám pápež Gelasius zakazuje deliť sviatosť (Distinc. 2. De consecratione cap. Conperimus). A ani niet kánona, ktorý by prikazoval prijímať len pod jedným spôsobom. Ani nik nemôže vedieť, kedy alebo kto uviedol obyčaj prijímať pod jedným spôsobom, ako poznamenal kardinál Cusanus, keď schválil tento spôsob. Teda je zrejmé, že obyčaj, ktorá bola uvedená proti Božiemu prikázaniu i proti starým kánonom, je nesprávna. Preto nepatrí sa obťažovať svedomie tým, ktorí túto velebnú sviatosť chcú prijímať podľa Kristovho ustanovenia a nútiť ich, aby konali proti ustanoveniu nášho Pána Krista. A keďže sa rozdelenie sviatosti protiví Kristovmu ustanoveniu, zanechali sme aj obvyklú procesiu so sviatosťou.

XXIII. článok. O manželstve kňazov.

Všetky stavy, vysoké i nízke, v celom svete sa žalovali na nehoráznú nemravnosť a divoké správanie sa a život kňazov, ktorí nemohli zachovať čistotu; ba že sa tieto hrozné neresti vystupňovali po najvyššiu mieru. Preto niektorí naši kňazi uzavreli manželstvo, aby sa vyhli takémuto nesmiernemu pohoršeniu, cudzoložstvu a iným necnostiam. Ako príčinu uviedli, že ich prinútila a dohnala veľká potreba svedomia, pretože Písmo sv. jasne svedčí, že manželský stav ustanovil Pán Boh, aby sa vyhlo necnostiam, ako hovorí Pavel: "Aby sa vyhlo smilstvu, nech má každý svoju ženu" (1. Kor. 7,2) a opäť: "Lepšie je žiť v manželstve, ako horieť" (1. Kor. 7,9). A keď Kristus hovorí "nie všetci chápu túto reč" (Mat. 19,11), ukazuje On, ktorý najlepšie znal človeka, že len málo ľuďom je daný dar cudnosti. "Lebo stvoril Boh človeka, muža a ženu" (1. Mojž. 1,27). A skúsenosť veľmi jasne ukázala, či človek má moc a schopnosť bez zvláštneho daru a bez Božej milosti z vlastného predsavzatia, alebo sľubu polepšiť, alebo zmeniť tvora najvyššej velebnosti Božej. Ved' je jasné, a mnohí, čo žili dobrým, počestným a čistým životom a kresťanský poctivo a statočne obcovali, sami vyznali, koľko strašného hrozného nepokoja a utrpenia zakúsilo

preto ich svedomie až do samého konca. Keďže teda nijaký ľudský sľub ani zákon nemôže zmeniť Božie slovo a prikázanie, ako aj z iných príčin sa kňazi a iní duchovní oženili.

Aj z dejín a spisov Otcov dá sa dokázať, že v kresťanskej cirkvi od najstaršej doby boli ženatí kňazi a diakoni. Preto hovorí Pavel: "Biskup má byť bez úhony, jednej ženy muž" (1. Tim. 3,2). Aj v Nemecku len pred štyrmi storočiami kňazov násilne vytrhli z manželstva a donútili k sľubu čistoty, čomu sa všetci, a to veľmi rázne a dôrazne protivili, takže mohučského arcibiskupa, ktorý vyhlasoval toto nové pápežské nariadenie, temer zabili pobúrení kňazi. Tento zákaz vykonávali spočiatku veľmi bezohľadne a neslušne. Vtedajší pápež nielen do budúcnosti zakázal manželstvá, ale roztrhal aj také, ktoré sa už veľmi dávno boli uzavreli. Toto bolo nielen proti všetkému prirodzenému právu Božiemu i svetskému, ale sa protivilo a odporovalo aj kánonom, ktoré vydali sami pápeži a najslávnejšie cirkevné snemy.

Aj od mnohých vysokopostavených, zbožných, rozumných ľudí často bolo počuť podobné reči a obavy, že takýto nanútený celibát a znemožnenie manželstva, ktoré sám Boh ustanovil a ponechal každému na slobodné rozhodnutie, neprinesie nič dobrého, ale skôr spôsobí nesmierne neresti a mnoho pohoršenia. Ved' aj jeden z pápežov, Pius II., ako svedčí jeho životopis, často povedal a dal aj napísať o sebe tieto slová: "Prirodzene, môže byť aj niekoľko príčin, prečo sa kňazom zakazuje manželstvo; ale sú omnoho naliehavejšie, väčšie a dôležitejšie príčiny, pre ktoré sa im manželstvo má ponechať na slobodné rozhodnutie." Nepochybujeme, že pápež Pius ako rozumný a múdry muž vyriekol toto po mnohom uvažovaní.

Preto sa ponížene chceme spoliehať na Cisársku Jasnosť, že Vaša Jasnosť ako vysokovážený cisár kresťanský milostivo uváži, že teraz v posledných časoch a dňoch, o ktorých aj Písmo sv. hovorí, je svet stále horší a horší a ľudia, krehkejší a slabší.

Preto veľmi treba a je užitočné a kresťanské uvažovať, aby sa so zákazom manželstva nevlúdila do nemeckých krajín ešte väčšia a nehanebnejšia necnosť a nerest'. Lebo nik nemôže lepšie a múdrejšie zmeniť alebo upraviť tieto veci ako sám Boh, ktorý ustanovil manželstvo, aby pomohol ľudskej krehkosti a znemožnil smilnenie.

Tak hovoria aj staré kánony, že niekedy treba zmierniť a poľaviť v ostrosti a prísnosti pre ľudskú slabosť, ako aj preto, aby sa zabránilo a vyhlo horšiemu.

A v tomto prípade by to bolo aj celkom kresťanské a veľmi potrebné. Ved' ako môže manželstvo kňazov a duchovných škodiť všeobecnej cirkvi kresťanskej, a to najmä manželstvo farárov a ostatných, ktorí majú slúžiť cirkvi? A ak sa aj naďalej ponechá tento tvrdý zákaz manželstva, môže nastať v budúcnosti nedostatok kňazov a farárov.

Keď sa teda manželstvo kňazov a duchovných zakladá na Božom slove a prikázaní, a aj dejiny dokazujú, že sa kňazi ženili, a keď sľub čistoty spôsobil také hrozné a nesmierne pohoršenie, toľko cudzoložstva, takú strašnú a neslýchanú necnosť a nehorázne neresti, že si toho povšimli aj niektorí kanonisti, ba aj niektorí rímski dvorania a neraz úpenlivo volali, že tieto neresti kléru privolajú hrozný a prenesmierny Boží hnev je tým žalostnejšie, že kresťanský stav manželský nielen zakazujú, ale niekedy sa ho poponáhľali aj trestať ako nejaký veľký zločin napriek tomu, že Boh v Písme sv. nariadil vysoko si ctieť manželstvo. Ved' manželský stav si vysoko vážia aj cisárske zákony a práva vo všetkých kráľovstvách. A len v dnešnom čase začínajú sužovať nevinných ľudí jedine pre manželstvo a práve kňazov, ktorých by predovšetkým bolo treba chrániť. A toto sa deje nielen proti Božiemu právu, ale aj proti kánonom. Apoštol Pavel diabolským nazýva učenie zakazujúce manželstvo (1. Tim. 4,1). Aj sám Kristus hovorí u Jána (8,44), že "diabol je vrahom od počiatku". A to úplne súhlasí, že zakazovať manželstvo a toto učenie zachovať aj za cenu krvi prelievania, musí byť diabolským učením.

Avšak ako nijaký ľudský zákon nemôže odstrániť ani zmeniť Božie prikázanie, tak ho nemôže zmeniť ani nijaký sľub. Preto aj svätý Cyprián radí, aby sa ženy, ktoré nemôžu zachovať sľúbenú čistotu, radšej vydali; v Epištole 11. takto hovorí: "Ale ak nechcú alebo nemôžu zachovať

čistotu, nech sa radšej vydajú, akoby mali padnúť do ohňa svojej žiadostivosti, a nech radšej dbajú, aby nezavdali nijaké pohoršenie bratom a sestram."

Aj všetky kánony sú veľmi mierne a zhovievavé voči tým, ktorí v mladosti učinili sľub. Ved' napr. väčšina kňazov a mníchov z nevedomosti vstúpila do tohto stavu vo svojej mladosti.

XXIV. článok. O omši.

Našich neprávom obviňujú, že zrušili omšu. Ved' je známe, že ju odbavujeme - nechceme sa tým chváliť - s väčšou vážnosťou a zbožnosťou ako protivníci. Aj ľud s väčšou starostlivosťou a častejšie poučujeme o velebnej sviatosti a o tom, na čo ju Pán ustanovil a ako ju načim užívať, aby sa ňou potešilo prestrašené svedomie a ľud sa takto prit'ahoval k prijímaniu a k omši. Okrem toho poučujeme aj o iných nesprávnych náukách o sviatosti. Ved' vo verejných omšových obradoch sme nezaviedli nijakú pozoruhodnú zmenu, ibaže sa niekde popri latinských spievajú aj nemecké piesne, aby sa národ nimi učil a cvičil, pretože všetky obrady majú slúžiť hlavne tomu, aby sa pri nich národ poučil, čo má vedieť o Kristu.

Keďže sa omša, ako je známe, predtým všelijakým spôsobom zneužívala, že sa z nej urobil jarmok, že ju kupovali a predávali, a že sa vo všetkých kostoloch odbavovala zväčša za peniaze, toto zneužívanie učení a zbožní ľudia už aj predtým mnohokrát karhali. Keď sa teraz našimi kazateľmi káže a kňazi pripomínajú strašnú hrozbu, ktorá musí pohnúť každým kresťanom, totiž, že kto sviatosť prijíma nehodne, previňuje sa na tele a krvi Kristovej: v našich cirkvách prestalo toto kupčenie s omšami a niet súkromných omší, ktoré sa dosiaľ odbavovali za peniaze a kvôli prebendam.

Pritom karháme aj strašný blud, že náš Pán Kristus svojou smrťou učinil zadosť len za hriech dedičný, a že omšu ustanovil, ako obeť za ostatné hriechy, a tak že je obeťou za živých i mŕtvych, ktorá odstraňuje hriech a uzmieruje Boha. Z toho potom povstali hádky, či omša slúžená za mnohých zasluhuje viac ako osobitne slúžená len za jedného. A tak sa objavilo nespočetné množstvo omší, pretože nimi chceli dosiahnuť u Boha všetko čo potrebovali, a pritom sa zabudlo na vieru v Krista a na pravé služby Božie.

Preto sme o tom poučovali, čo bolo nepochybne veľmi potrebné, aby ľudia vedeli, ako treba správne užívať sviatosť. Ponajprv, že za dedičný hriech a za ostatné hriechy neplatí nijaká iná obeť iba Kristova smrť, ako to na mnohých miestach hovorí Písmo sv.. Tak sa píše v liste Židom (9,24-27), že Kristus bol raz obetovaný a tým učinil zadosť za všetky hriechy. Ved' je to neslýchaná novota v cirkevnom učení, že Kristova smrť činí zadosť len za dedičný hriech a nie aj za ostatné hriechy; preto dúfame: každý pochopí, že sme oprávnene zavrhlí tento blud.

Po druhé: svätý Pavel učí, že milosť u Boha dosahujeme vierou a nie skutkami. Tomuto sa zrejme protiví toto zneužitie omše, lebo sa domnievajú, že milosť dosiahnu pre tento skutok. Známo je, že omšu používali, aby sa zbavili hriechov, a aby u Boha dosiahli milosť a všetko dobrodenie, a to nielen kňazi pre seba, ale aj pre celý svet a pre iných živých i mŕtvych.

Po tretie: velebnú sviatosť neustanovil Pán, aby bola obeťou za hriechy (lebo obeť sa už dávno predtým vykonala) ale preto, aby povzbudila našu vieru a potešila svedomie, ktoré v sviatosti poznáva, že sa mu v Kristu pririekla milosť a odpustenie hriechov. Preto sviatosť požaduje vieru, a bez viery prijímaná je daromná.

Keďže teda omša nie je obeťou za iných, živých alebo mŕtvych, aby ich zbavila hriechov, ale je spoločné prijímanie, keď kňaz a ostatní prijímajú sviatosť: u nás sa to odbavuje tým spôsobom, že vo sviatok alebo aj inokedy, keď sú komunikanti, odbaví sa omša a prislúži sa tým, čo pristupujú. A takto sa u nás omša zachovala vo svojej správnej forme, ako bývalo dávno predtým v cirkvi, ako to možno dokázať z Pavlovho listu (1. Kor. 11) a aj zo spisov mnohých Otcov. Chrysostomus hovorí, že kňaz každý deň stojí a jedných vyzýva prijímať, druhým zabraňuje

prístupovať. Aj staré kánony ukazujú, že jeden kňaz prislúchoval a ostatní kňazi a diakoni prijímali. Lebo takto je napísané v nicejskom kánone: "Diakoni majú po kňazoch podľa rádu prijímať sviatosť od biskupa alebo kňaza."

Keďže v tomto niet nijakej novoty, ktorú by už staroveké cirkvi neboli mali, a ani v zovňajších obradoch sa v omši nestala nijaká zvláštna zmena, ibaže sa odstránili ostatné nepotrebné omše, ktorých sa zneužívalo popri farskej omši: preto sa tento spôsob odbavovania omši nemá zatracovať ako kacírsky a nekresťanský. Veď predtým ani v najväčších zboroch, kde bolo veľa veriacych, sa omša neodbavovala každý deň, i keď sa ľudia zhromaždili, ako svedčí Tripartita história, lib. 9., že v Alexandrii sa v stredu a piatok čítalo a vykladalo Písmo sv. a odbavovali sa všetky služby Božie bez omše.

XXV. článok. O spovedi.

Naši kňazi nezrušili spoveď. U nás sa totiž podržala obyčaj, že sa sviatosť neprislúžila tým, ktorí sa pred ňou nevyspovedali a neprijali rozhrešenie. Pritom starostlivo poučujeme ľud, aké potešenie plynie zo slov rozhrešenia a ako veľmi si treba vážiť rozhrešenie. Lebo to nie je hlas alebo slovo tam prítomného človeka, ale Božie slovo, ktoré odpúšťa hriechy. Lebo sa vyhlasuje miesto Boha a na Boží rozkaz. Veľmi starostlivo poučujeme o tomto rozkaze a o moci kľúčov, ako potešujú a sú prepotrebné prestrašenému svedomiu; a tiež, že Boh požaduje veriť tomuto rozhrešeniu tak, akoby v ňom Boží hlas znel z neba, a z rozhrešenia prijať radostné potešenie a poznanie, že touto vierou dosahujeme odpustenie hriechov. O týchto prepotrebných článkoch kňazi predtým ani len slovíčkom nepovedali, hoci veľa učili o spovedi, ale len čo svedomie sužovali rozvláčnym vypočítovaním hriechov, zadosťučinením, odpustkami, púťami a tomu podobnými vecami. Veď aj mnohí naši protivníci vyznali, že túto časť o správnej kresťanskej spovedi sme napísali a rozobrali výstižnejšie ako kedykoľvek predtým.

A o spovedi tak učíme, že nik sa nemá nútiť, aby svoje hriechy rad radom vypočítaval. Lebo to ani nie je možné, ako hovorí Žalm: "Ktože si uvedomí poblúdenia?" (19,13) a Jeremiáš: "Srdce je klamné nadovšetko, a zradné je. Kto sa v ňom vyzná?" (17,9).

Úbohá prirodzenosť ľudská väzí v hriechoch tak hlboko, že ich všetky nemôže vidieť a poznať; a ak by sme mali prijať rozhrešenie len za hriechy, ktoré môžeme vypočítať, pomohlo by sa nám len máličko. Preto netreba ľudí nútiť, aby hriechy vypočítavali podľa mena. Aj Otcovia to takto zachovávali, ako napr. v Dist. I. de poenitentia, kde sa uvádzajú Chrysostomove slová: "Nevravím ti, aby si sa sám verejne udával alebo niekomu na seba žaloval a sa obviňoval, ale poslušni proroka, ktorý hovorí: "Na Hospodina uvaľ svoju cestu" (Žalm 37,5). Preto spovedaj sa Pánu Bohu, svojmu opravdivému sudcovi, v modlitbe; nerozprávaj o svojich hriechoch jazykom ale v svedomí." Tu vidieť jasne, že Chrysostomus nenúti vypočítavať hriechy podľa mena. Takisto učí aj Glossa in Decretis, de poenitentia, Dist. 5., že spoveď neprikazuje Písmo sv., ale ju ustanovila cirkev. Napriek tomu však naši kňazi usilovne učia, že spoveď treba zachovať kvôli rozhrešeniu, ktoré je v nej hlavným a podstatným článkom, na potešenie prestrašeného svedomia, ale aj pre iné.

XXVI. článok. O rozdiel v pokrmoch.

Predtým sa učilo, kázalo, písalo, že rozdiely v pokrmoch a tomu podobné tradície, ktoré ustanovili ľudia, sú na to, aby sa nimi zaslúžila milosť, a aby boli zadosťučinením za hriechy. Preto denne vymýšľali nové pôsty, nové ceremónie, nové rády a podobné a veľmi prísne a dôrazne nástojili na ich zachovávaní, akoby tieto veci boli potrebné služby Božie, ktorými sa zasluhuje

milosť, keď ich zachovávajú, a že majú veľký hriech, keď ich nezachovávajú. Z toho potom povstalo v cirkvi veľa škodlivých bludov.

Po prvé; zatemňovala sa tým Kristova milosť a učenie o viere, ktoré nám evanjelium veľmi vážne predkladá a prísne dbá, aby sme si Kristove zásluhy veľmi vysoko cenili a vedeli, že vieru v Krista treba klásť vysoko nad všetky skutky. Preto svätý Pavel mocne bojoval proti Mojžišovmu zákonu a proti ľudským tradíciám, aby sme pochopili, že Boh nás nepokladá za zbožných pre naše skutky, ale jedine pre vieru v Krista, a že milosť dosahujeme jedine pre Krista. Toto učenie skoro úplne zaniklo pre náuky, že sa milosť zasluhuje zachovávaním ustanovených pôstov, rozdielov v pokrmoch, v oblekoch, atď.

Po druhé: takéto tradície zatemnili aj Boží zákon; lebo ich vyvyšujú vysoko nad Boží zákon. Za kresťanský život pokladajú len to, keď človek takto zachováva sviatky, takto sa modlí, takto sa postí, takto oblieka; toto menujú duchovným, kresťanským životom. A Naopak: potrebné dobré skutky pokladajú za svetské, neduchovné, napr. prácu každého v jeho povolani: keď ako otec rodiny pracuje, živí ženu a deti a vychováva ich v Božej bázni; keď matka rodí deti a sa o ne stará; keď knieža a vrchnosť spravuje krajinu a ľudí, atď. Takéto Bohom prikázané skutky musia byť svetskými a nedokonalými. No, tradície musia mať skvelé meno, totiž, že jedine ony sú sväté, dokonalé skutky. Preto donekonečna navymýšľali takýchto ustanovení.

Po tretie: takéto tradície uvalili na svedomie nesmierne bremená. Lebo nebolo možné zachovávať všetky tradície, a ľudia si jednako mysleli, že sú to potrebné služby Božie, takže, ako píše Gerson, mnohí sa dostali do pochybností; ba niektorí spáchali aj samovraždu, pretože nepočuli vôbec potešenie o Kristovej milosti. Keď sumisti a teológovia videli znepokojené svedomie, pokúsili sa pospájať tradície a vyhľadať v nich úľavy, aby pomohli svedomiu. Ale toľko sa tým zaoberali, že zanedbali všetko spasiteľné, kresťanské učenie o potrebných veciach, ako napr. o viere, o potešení v ťažkom pokúšaní a podobné. Preto mnohí rozumní a zbožní ľudia sa už dávno žalovali, že tieto tradície vyvolali v cirkvi mnoho hádok, a že sa tým zbožným ľudom znemožňovalo pravé poznanie Krista. Gerson, ale aj iní sa na toto veľmi sťažovali. Ba ani Augustínovi sa nepáčilo, že sa svedomia obťažujú toľkými tradíciami. Preto poučuje, že ich nenačím pokladať za potrebné veci.

Naši učili o týchto otázkach nie zo zlomyseľnosti, ani aby znevažovali duchovnú moc, ale preto, že bolo veľmi potrebné poučovať o spomenutých bludoch, ktoré povstali zo zle pochopenej tradície. Lebo evanjelium núti, prikazuje učiť v cirkvách článok o viere, ktorému však nemôžu porozumieť tí, čo si myslia, že milosť si možno zaslúžiť vlastnými zvolenými skutkami.

Preto o tomto tak učíme, že zachovávaním vymyslených ľudských tradícií si nemožno zaslúžiť milosť, ani Boha zmieriť, ani zadosťučiniť za hriechy. A tak nemajú sa pokladať za potrebnú službu Božiu. Dôvod na toto tvrdenie nám dáva Písmo sv. - Kristus (Mat. 15, 3.9) bráni apoštolov, keď nezachovali obvyklé tradície a hovorí: "Darmo ma však uctievajú, keď ľudským rozkazom učia ako učeniam Božím." Keď toto teda nazýva daromnou službou, tak nie je ani potrebná. A hneď pokračuje: "Nie čo vchádza do úst, poškvŕňuje človeka" (Mat. 15, 11). AJ Pavel hovorí: "Kráľovstvo Božie nieje pokrm a nápoj", (Rím. 14, 17) a tiež: "Nech vás teda nikto nesúdi ani pre pokrmy a nápoje ani pre sviatky, atď." (Koloz. 2, 16). V Skutkoch apoštolských 15, 10 hovorí Peter: "Čo teda pokúšate teraz Boha a kladiete učeníkom na šiju jarmo, ktoré ani naši otcovia ani my sme nevládali niesť? Ale veríme, že z milosti Pána Ježiša Krista dôjdeme spasenia ako aj oni." Tu Peter zakazuje obťažovať svedomie takýmto zovňajšími ceremóniami, už či Mojžišovými a či inými. A v 1. Tim. 4, 1-3 takéto zákazy, ako napr. zákaz jedál, manželstva, atď., menujú sa démonickým učením. Lebo evanjeliu úplne odporuje ustanovovať alebo konať takéto skutky, aby sa nimi zasluhovalo odpustenie hriechov, alebo aby bez tejto služby nik nemohol byť kresťanom.

Vytýkajú našim, že zakazujú zdržanlivosť a ukážňovanie tela ako Jovián. Ale v spisoch našich je to predsa celkom opačne. Lebo vždy učili o svätom kríži, že kresťania musia trpieť, a toto je pravá, úprimná a nie vymyslená zdržanlivosť.

Okrem toho tiež učíme, že každý má dodržiavať telesné cvičenia, ako napr. pôsty a iné, a to preto, aby nezavdal príčinu k hriechu, a nie, aby si takýmito skutkami zaslúžil milosť. Toto telesné cvičenie treba konať nielen v určité dni, ale stále. O tomto Kristus toto hovorí: "Dbajte, aby vaše srdcia neboli obťažované obžerstvom" (Luk. 21, 34). Alebo: "Tento rod (démonov) môže vyjsť len modlitbou a pôstom". (Mat. 17, 21). A Pavel hovorí, že si "premáha telo a v službu ho podrobuje" (1. Kor. 9, 27); tým ukazuje, že zdržanlivosť nieje na to, aby sa ňou zaslúžila milosť, ale aby sa telo zachovalo čisté a nikomu neprekážalo v jeho povolani. Týmto teda nie sú zavrhnuté pôsty, ale len to, že sa z pôstov robili potrebné výkony, obmedzené na určitý deň a pokrm, a tým sa znepokojovalo svedomie.

Kvôli poriadku v cirkvi podržali sme mnohé obrady a tradície, ako napr. poriadok omše, piesne, sviatky, atď. Pritom však poučujeme ľudí, že takáto zovňajšia služba Božia nerobí človeka Bohu milým, a že ju načim podržať bez obťažovania svedomia; teda že jej nedodržiavanie bez pohoršenia nie je hriechom. Slobodu v zovňajších obradoch si podržali aj Otcovia. Lebo na východe slávievali Veľkú noc inokedy ako v Ríme. A keď niektorí chceli hľadať v týchto nezrovnalostiach odtrhnutie sa od cirkvi, napomenuli ich ostatní, že v týchto obyčajoch sa nemusí zachovávať rovnakosť. Iraeneus takto hovorí: "Nejednota v pôstoch neruší jednotu viery"; aj Dist. 12. poznamenávajú, že táto nejednotnosť v ľudských ustanoveniach neprekáža jednote kresťanstva. A Tripartita história, lib. 9. zozbierala mnoho rozdielov v cirkevných obyčajoch a vyriekla užitočnú kresťanskú výpoveď: "Apoštolovia nemali v úmysle ustanovovať sviatky, ale učiť o viere a láske."

XXVII. článok. O kláštorných sľuboch.

Keď máme hovoriť o kláštorných sľuboch, treba si najprv pripomenúť, čo sa o nich dosiaľ myslelo, aký bol život v kláštoroch, a že sa tam denne konalo nielen proti Božiemu slovu, ale aj proti pápežským zákonom. Lebo v dobe sv. Augustína kláštorný život bol slobodný; neskôr, keď sa narušila pravá kázeň a učenie, vymysleli kláštorné sľuby, chtiac nimi ako nejakým vymysleným väznením obnoviť poriadok.

Okrem kláštorných sľubov vymysleli ešte aj iné veci a týmito okovami a bremenami obťažili mnohých pred dosiahnutím predpísaného veku.

Takto sa dostali do kláštora mnohí aj z nevedomosti, ktorí i keď už neboli mladiství, predsa neocenili a nepoznali ešte dostatočne svoje schopnosti. Všetci, čo sa takto zaplietli a zamotali, boli donútení a primusení zostať v týchto okovách bez ohľadu na to, že podľa pápežského práva mohli byť oslobodení. A toto bolo prísnejšie v ženských kláštoroch ako v mužských, hoci by sa bolo patrilo skôr šetriť ženy ako slabšie pokolenie. Táto prísnosť a tvrdosť sa už dávnejšie nepozdávala mnohým zbožným mužom; lebo veľmi dobre videli, že i chlapcov i dievčatá dávali do kláštorov preto, aby ich tam živili. Dobre videli aj to, že to veľmi zle dopadlo. Videli koľko pohoršenia a znepokojenia vo svedomí to spôsobilo. Preto sa mnohí ľudia žalovali, že sa v takýchto chúlостivých veciach vôbec nedbá na kánony. K tomu pristúpila aj neutajovaná mienka o kláštorných sľuboch, čo zle padlo aj mnohým mníchom, ktorí mali len trochu rozumu.

Vykladali, že kláštorné sľuby sa vyrovnajú krstu, a že kláštorným životom si možno zaslúžiť u Boha odpustenie hriechov a ospravedlnenie. Ba ešte aj to dokladali, že si kláštorným životom nielen spravodlivosť a zbožnosť zasluhujú, ale že tým zachovávajú aj Božie prikázania a rady evanjeliové; slovom, že kláštorné sľuby sú viac ako krst; a aj to, že kláštorný život má omnoho viac zásluh ako všetky ostatné stavy, ktoré Boh ustanovil, ako napr. kňazský a kazateľský stav, vrchnostenský, kniežací a vladársky stav a im podobné, ktoré všetky konajú svoje povolanie podľa Božieho prikázania, slova a rozkazu a nie podľa vymyslenej duchovnosti. Toto nemôžu utajiť, lebo tak to čítame v ich vlastných knihách.

Okrem toho ten, čo ho takto zdrapili a dostali do kláštora, málo sa naučil o Kristu. Predtým kláštory bývali školami Písma sv. a iných vied, čím sa slúžilo cirkvi, ktorá z kláštorov dostávala farárov a biskupov. Teraz je to však celkom ináč. Predtým prichádzali do kláštora, aby sa učili Písmu svätému. Teraz však predstierajú, že kláštorný život je na to, aby si ním zaslúžili Božiu milosť a spravodlivosť u Boha, ba že je to stav dokonalosti a stavajú ho vysoko nad ostatné stavy, ktoré Boh ustanovil. Toto všetko pripomíname bez najmenšieho hanobenia len preto, aby sa tým lepšie dalo pochopiť, čo a ako o tomto učíme a kážeme.

Ponajprv učíme, aby tí, čo chcú vstúpiť do manželstva, teda všetci, ktorí nie sú spôsobilí zostať slobodnými, mali možnosť a plné právo sa oženit'. Lebo sľub nemôže zrušiť Božie ustanovenie a prikázanie. Boží prikaz takto znie: "Aby sa vyhlo smilstvu, nech má každý svoju ženu a každá svojho muža" (1. Kor. 7,2). Pritom do manželstva nielen Božie prikázanie, ale aj Božie stvoriteľské dielo a poriadok ponúka, núti, ženie všetkých, ktorým sa nedostalo zvláštneho Božieho daru panictva a to podľa tejto Božej výpovede: "Nie je dobre byť človeku samotnému"(1. Mojž. 2, 18). 21

Nuž, čímže možno proti tomuto dôvodiť? Vychvaľuj si sľub a povinnosť, ako len chceš, ceň si ich, ako len môžeš, nedokážeš však, že sľub ruší Božie prikázanie. Učenci hovoria, že sľub neobstojí pred pápežovým právom. Teda tým menej môže zaväzovať proti Božiemu prikázaniu a prevziať jeho miesto a moc.

Keby povinnosť plynúca zo sľubu nebolo možno vyzdvihnúť, tak by ani pápež nemohol od nej dišpenzovať a oslobodiť. Lebo ani jeden človek nemá právo zrušiť povinnosť, ktorá vyplýva z Božieho práva. Preto pápeži správne spoznali, že pri týchto záväzkoch treba byť zhovievavým a často dali dišpenz, ako napr. jednému aragómskemu kráľovi a mnohým iným. Keď sa teda dával dišpenz kvôli zachovaniu časných vecí, tým skôr ho treba dať kvôli potrebám duše.

Prečo teda protivníci tak bezohľadne nástoja na dodržanie sľubu a nevšimnú si, že sľub má svoju zvláštnu povahu? Lebo sľub má byť len v možných veciach a k tomu dobrovoľný a nenanútený. Každý však vie, ako je to s ľudskými schopnosťami a možnosťami zachovať večnú čistotu; a málo je i mužov i žien, čo by boli kláštorné sľuby učinili sami od seba dobrovoľne a s plnou rozvahou. Na kláštorný sľub ich nahovorili prv, ako si to vedeli rozvážiť; niektorých aj donútili a dohnali. Preto je nespravodlivé debatovať o záväznosti sľubov s takou prísnosťou a tvrdosťou, najmä keď všetci uznávajú, že sa protíví povahe a podstate sľubu, keď nieje dobrovoľný, a keď sa nedával s dobrým rozmyslom a uvážením.

Niektoré kánony a pápežské zákony rušia sľuby, ktoré dali niže pätnásťroční. Robia to preto, lebo pred týmto vekom niet ešte dost' rozumu rozhodovať, ako si usporiadať celý život. Iný kánon vzhľadom na ľudskú slabosť, pridáva ešte viac rokov; zakazuje totiž učiniť kláštorný sľub pred osemnástym rokom života; väčšina tých, čo opúšťajú kláštory, sa vyhovára a za príčinu udáva, to že prišli do kláštora väčšinou pred týmto vekom ešte ako deti.

Konečne, i keď možno karhať porušenie kláštorného sľubu, ešte nenasleduje, že manželstvo takých treba roztrhať. Veď sv. Augustín v 27. g. I. cap Nuptiarum hovorí, že takéto manželstvo sa nemá zrušiť. A sv. Augustín má veľkú vážnosť v kresťanskej cirkvi, aj keď neskôr niektorí zmýšľali inakšie.

I keď Božie prikázanie o manželstve ich oslobodzuje a zbavuje kláštorného sľubu, naši predsa prinášajú ešte omnoho viac dôvodov, že kláštorný sľub je neplatný a nezáväzný.

Všetky služby Božie, ustanovené a volené ľuďmi bez Božieho prikázania a rozkazu, aby sa nimi získalo ospravedlnenie a Božia milosť, sa protivia Bohu, svätému evanjeliu a Božiemu prikázaniu; sám Kristus hovorí: "Darmo ma však uctievať, keď ľudským rozkazom učia ako učeniám Božím" (Mat. 15, 9). Tak isto učí aj sv. Pavel všade, totiž, že spravodlivosť sa nemá hľadať v našich prikázaniach a službách Božích, ktoré vymysleli ľudia, ale že spravodlivosť a zbožnosť u Boha pochádza z viery a dôvery, keď veríme, že nás Boh prijíma na milosť pre svojho jediného Syna Krista. :

Je všeobecne známe učenie a kázanie mníchov, že vymyslená spravodlivosť dáva zadosťučinenie za hriechy a získava Božiu milosť a ospravedlnenie. Či toto nieje znevažovanie vznešenej a vzácnej milosti Kristovej a popieranie spravodlivosti viery? Z toho vyplýva, že takéto praobyčajné sľuby boli nepravou a falošnou službou Božou a preto nezaväzujú. Ved' bezbožný a proti Božiemu rozkazu učinенý sľub je nezáväzný a neplatný; aj kánony učia, že sľub nesmie byť záväzkom k hriechu.

Svätý Pavel hovorí Galat'anom: "Úplne ste odlúčení od Krista, ktorýkoľvek chcete byť ospravedlnení zo zákona; Vypadli ste z milosti" (Gal. 5, 4). Preto aj tí, čo chcú byť ospravedlnení kláštorným sľubom, sú odlúčení od Krista a vypadli z milosti. Lebo olupujú o česť Krista, ktorý jediný ospravedľňuje a privlastňujú túto česť svojim sľubom a kláštornému životu.

Nemožno zaprieť, že mnisi učili a kázali, že pre svoje sľuby a kláštorný život a obcovanie sú ospravedlnení a zasluhujú odpustenie hriechov; ba vymysleli a rozhlásili ešte nehoráznejšie a nezmyselnejšie náuky, totiž, že zo svojich dobrých skutkov môžu udeliť aj iným. Keby niekto chcel toto zlomyseľné rozvádzať a preháňať, koľko by toho nazbieral, za čo sa teraz aj sami mnisi hanbia a radi by boli, keby sa to nikdy nebolo stalo. A nad všetko toto nahovorili ešte ľudom, že vymyslené duchovné rády sú stavom kresťanskej dokonalosti. Toto však znamená chváliť sa, že skutkami sa dosiahne ospravedlnenie. Toto nieje malé pohoršenie v kresťanskej cirkvi, keď sa ľudu predkladá taká služba Božia, ktorú ľudia vymysleli bez Božieho prikázania, a keď sa učí, že takáto služba Božia robí ľudí bohumilými a spravodlivými. Lebo spravodlivosť viery, o ktorej načim v kresťanských cirkvách najviac učiť, sa zatemňuje, keď sa ľudom zaslepujú oči takouto zvláštnou anjelskou duchovnosťou a falošným zdaním chudoby, pokory a čistoty.

A okrem toho zatemňujú sa aj Božie prikázania a správna a pravá služba Božia, keď ľudia počúvajú, že len mnisi žijú v stave dokonalosti. Ved' kresťanská dokonalosť je: Boha sa srdečne a úprimne báť, srdečne Mu dôverovať a veriť, ako aj spoľahnúť sa, že pre Krista máme milostivého a dobrotivého Boha. A že vo svojich potrebách môžeme a máme prosiť Boha a každý vo svojom povolaní a stave s istotou očakávať pomoc od Neho vo svojich ťažkostiach. Pritom aj navonok usilovne konať dobré skutky a vykonávať svoje povolanie. Na tomto sa zakladá pravá dokonalosť a pravá služba Božia a nie na žobrote alebo na čiernej alebo šedej kapucni, atď. No pospolitosť nadobúda škodlivú mienku z nepravnej chvály kláštorného života, keď počúva neprestajné a nesmierne vychvaľovanie panictva. Následok toho je, že v manželstve žije s ťažkým svedomím. Keď pospolitý človek počuje, že len žobrák je dokonalý, nemôže vedieť, že môže mať bez hriechu majetok, a že môže bez hriechu obchodovať. Keď ľud počuje, že nepomstíť sa je len rada, niektorý si môže myslieť, že pomstíť sa mimo vrchnosti nie je hriechom. Niektorí sa domnievajú, že kresťan vôbec nemá trestať ani ako vrchnosť.

Možno sa dočítať o mnohých prípadoch, že niektorí opustili ženu a deti i svoje úrady a utiahli sa do kláštora. Toto nazvali útekom zo sveta a hľadaním života, ktorý by sa väčšmi ľúbil Bohu, ako život iných. Nevideli, že Bohu treba slúžiť podľa prikázaní, ktoré On vydal a nie podľa prikázaní, ktoré ľudia vymysleli. Teda dobrý a dokonalý životný stav je stav, ktorý sa opiera o Božie prikázanie; ale stav, ktorý sa neopiera o Božie prikázanie, je záhubný. O týchto veciach treba ľudí správne poučiť.

Aj Gerson už dávno predtým karhal mníšsky blud o dokonalosti. Z toho vidieť, že za jeho života bolo novotou, že by kláštorný život mal byť dokonalejším stavom.

Koľko bezbožných náuk a bludov väzí v kláštorných sľuboch: že ospravedľňujú a robia bohumilými, že sú kresťanskou dokonalosťou, že sa nimi zachovávajú evanjelické rady a prikázania, že majú prebytok dobrých skutkov, viac ako sú Bohu povinní. Keďže však všetko toto je falošné, márne a vymyslené, tak aj kláštorné sľuby sú neplatné a nezáväzné.

XXVIII. článok. O biskupskej moci.

Kedysi sa veľa a všelijako písalo o biskupskej moci a niektorí si nemiestne poplietli biskupskú moc so svetským mečom. Pre toto popletenie povstali mnohé veľké vojny, vzbury a povstania. A to všetko preto, že biskupi odvolávajú sa na svoju moc, ktorú im dal Kristus, nielen nové služby Božie zriaďovali a vyhradili si niektoré prípady, obťažovali svedomia násilníkymi kliatbami, ale si nárokovali aj právo ľubovoľne zosadzovať a dosadzovať cisára a kráľov; takéto bezprávie už oddávna karhali učením a zbožnými kresťanmi. Preto naši, aby upokojili svedomia, boli nútení poukázať na rozdiel medzi duchovnou a svetskou mocou, medzi duchovným a svetským mečom a medzi duchovnou a svetskou správou a učili, aby sa obe správy a moci pre Božie prikázanie s najväčšou úctou ctili a zachovávali ako dva najväčšie dary Božie na zemi. :

Naši teda tak učia, že moc kľúčov alebo moc biskupská je podľa evanjelia Božia moc a Boží rozkaz zvestovať evanjelium, odpúšťať a zadržiavať hriechy a prisluhovať a podávať sviatosti. Lebo Kristus rozposlal učeníkov s rozkazom: "Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás. Prijmite Ducha Svätého. Ktorýmkoľvek odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im; ktorýmkoľvek zadržíte, zadržujú sa im" (Ján 20, 21).

Táto moc kľúčov alebo moc biskupská sa vykonáva a uplatňuje iba učením a kázaním Božieho slova a prisluhovaním sviatostí mnohým alebo jednotlivým ľuďom podľa povolania. Lebo tu sa nedávajú telesné ale večné veci a dary, a to najmä večná spravodlivosť, Duch Svätý a večný život. Tieto dary možno dosiahnuť len službou slova a prisluhovaním velebných sviatostí. Svätý Pavel hovorí: "Lebo mocou Božou je evanjelium na spasenie každému veriacemu" (Rím. 1, 16). Keď teda moc cirkvi alebo biskupov dáva večné dary a vykonáva sa a uplatňuje jedine úradom kazateľským, tak vôbec neprekáča občianskej a svetskej správe, lebo svetská správa sa zaoberá celkom inými vecami ako evanjelium; svetská moc nechráni duše, ale telo a majetky proti zovňajšiemu násiliu a to mečom a telesnými trestami.

Preto tieto dve správy duchovnú a telesnú neslobodno pomiešať sa zameniť. Lebo duchovná moc má príkaz zvestovať evanjelium a prisluhovať sviatosti; a tak teda do cudzieho úradu sa nemá miešať; nemá dosadzovať a zosadzovať kráľov, nemá vyzdvihovať a rušiť svetské zákony a poslušnosť voči vrchnosti, nemá predpisovať a ustanovovať svetskej moci zákony, ako si má počínať vo svetských veciach, ako aj sám Kristus hovorí: "Moje kráľovstvo nie je z tohoto sveta" (Ján 18, 36). 15 Tiež: "Kto ma ustanovil za sudcu alebo deliča medzi vami?" (Luk. 12, 14). A sv. Pavel: "Naša otčina je v nebesiach" (Filip 3, 2); a v druhom liste Korintským: "Zbroje nášho boja nie sú telesné, ale mocné v Bohu zboriť hradby; boríme mudrlantstvo a každú domýšľavosť, čo sa dvíha proti poznaniu Boha" (2. Kor. 10, 4).

Takto rozlišujú naši správu a moc oboch úradov a prikazujú oba si uctiť ako najvyššie Božie dary na zemi.

Ak však biskupi majú svetskú vládu a meč, tak ich nemajú ako biskupi Božím právom, ale podľa ľudského, cisárskeho práva, darované rímskymi cisármi a kráľmi na svetské spravovanie svojich majetkov a to sa vôbec netýka úradu evanjelia.

Preto biskupský úrad podľa Božieho práva znamená: zvestovať evanjelium, odpúšťať hriechy, rozsudzovať a zavrňovať učenia protiviace sa evanjeliu, bezbožných ľudí, bezbožný život ktorých je zjavný, vylučovať z kresťanského zboru, nie však svetskou mocou ale len slovom Božím. V tomto sú farári a cirkvi povinné biskupom poslušnosťou podľa Kristovej výpovede: "Kto vás počúva, mňa počúva" (Luk. 10, 16). Keď však učia, ustanovujú, zriaďujú niečo, čo sa protiví evanjeliu, vtedy podľa Božieho prikázania ich nemáme poslúchať: "Varujte sa falošných prorokov" (Mat. 7, 15). A sv. Pavel Galatským: "A keby sme aj my, alebo keby vám anjel z neba zvestoval iné evanjelium miesto toho, ktoré sme vám my zvestovali, nech je prekliaty!" (1, 8). A v druhom liste Korintským: "Nič nemôžeme proti pravde, ale za pravdu" (13, 8-10). Tamže: "podľa moci, ktorú mi dal Pán, aby som budoval, nie boril". Toto nariaduje aj cirkevné právo (2 q. 7. v kapitole „Sacerdotes" a v kap. „Oves"). A sv. Augustín píše v liste proti Petiliánovi: "Ani riadne vyvolených

biskupov netreba poslúchať v tom, v čom blúdia alebo keď učia alebo nariaďujú niečo proti Božiemu Písmu sv."

Ak biskupi majú aj inú moc a súdnu právomoc v niektorých veciach, ako napr. v manželských otázkach a desiatkach, tak ju majú z moci ľudského práva. Ak by ordinári zanedbávali tento úrad, kniežatá sú povinné vykonávať ho, či sa im to páči a či nie, a kvôli pokoji pririekať právo svojim poddaným, aby sa vyhlo nepokojom a veľkým pobúreniam v krajine.

Okrem toho bývajú hádky, či biskupi majú moc zriaďovať v cirkvách obrady a ustanovenia o pokrmoch a sviatkoch, o rozličných stupňoch cirkevných služobníkov. Lebo tí, čo dávajú biskupom túto moc, odvolávajú sa na Kristovu výpoveď (Ján 16, 12): "Ešte vám mám mnoho povedať, ale teraz neznesiete. Keď však príde On, Duch pravdy, uvedie vás do všetkej pravdy". Uvádzať za príklad Skutky apoštolské (15, 20, 29), kde sa zakazuje krv a mäso zo zaduseného. Dôvodí aj tým, že sobota je premenená na nedeľu, podľa ich mienky proti Desiatim Božím prikázaniam a nijaký príklad nenatrahujú toľko ako zmenu soboty. Chcú z toho vyvodiť, že moc cirkvi je veľká, keďže oslobodzuje od Desiatich Božích prikázaní a môže ich meniť.

Naši o tomto učia takto: Biskupi nemajú moc ustanoviť a zriaďovať niečo proti evanjeliu, ako sme hore ukázali a ako učí cirkevné právo v celom 9. článku. Veď je zrejmé, že sa protiví Božiemu prikázaniu a slovu, keď sa vydávajú a nariaďujú ustanovenia zachovávaním ktorých vraj zadosťučiníme za hriechy a získame si milosť. Veď znevažujeme česť Kristových zásluh, keď si trúfame zaslúžiť si milosť zachovávaním takýchto ustanovení. Známo je aj to, že pre tieto domnienky prevládlo v kresťanstve nespočetné množstvo ľudských ustanovení a učenie o viere a o ospravedlnení z viery sa úplne potlačilo. Veď deň čo deň nariaďovali nový sviatok, nový pôst, ustanovovali nové obrady a nové pocty svätých, aby si ľudia takýmito skutkami zaslúžili u Boha milosť a všetko dobrodenie.

Aj tí, ktorí zriaďujú ľudské ustanovenia, konajú proti Božiemu prikázaniu preto, lebo hriech kladú do pokrmov, dní a podobných vecí a tak zaťažujú kresťanstvo otroctvom zákona, akoby kresťania takéto služby Božie, podobné levitickým, museli zachovávať preto, aby si zaslúžili Božiu milosť; akoby Boh bol nariaďil apoštolom a biskupom ustanoviť ich. Niektorí už v tomto zmysle o nich aj písali. Uveríme, že niektorých biskupov uviedol príklad Mojžišovho zákona. Z toho pošlo mnoho ustanovení, napr. že je smrteľným hriechom, keď niekto telesne pracuje vo sviatočný deň, i keď pritom nikoho nepohoršuje; že je smrteľným hriechom, keď niekto nezachová kanonickú hodinu a, keď si niekto poškvŕňuje svedomie pokrmami; že pôsty sú skutkami, ktoré zmierujú s Bohom; že hriech, odpustenie ktorého si niekto vyhradil, nemožno odpustiť, len keď sa o to požiada ten, čo si tento prípad pre seba vyhradil, nehľadiac, že cirkevné právo nehovorí o vyhradení si viny ale o vyhradení si cirkevných trestov.

Kde vzali biskupi právo a moc ukladať kresťanstvu ustanovenia, ktorými sa zapletá svedomie? Veď sv. Peter zakazuje v Skutkoch apoštolských (15, 10) ukladať učeníkom na šiju takéto Jarmo. A sv. Pavel hovorí Korinťanom (2. Kor. 13, 10), že dostal moc napravovať a nie zatracovať. Prečo teda množia hriechy takýmito ustanoveniami?

Hľa, jasné odpovede Písma sv. zakazujúce zriaďovať ustanovenia, ktorými by sa získala Božia milosť, alebo ktoré by boli potrebné k spásu. Tak hovorí sv. Pavel Kolosenským: "Nech vás nikto nesúdi ani pre pokrmy a nápoje, ani pre sviatky, novomesiace a soboty, veď sú ony len tieňom budúcich vecí, ale telo je Kristovo" (2, 16). Tiež: "Keď ste teda s Kristom umreli živlom sveta, čo sa dáte zviazať, akoby ste ešte vo svete žili predpismi? Nedotýkaj sa, nejedz, ani na to nesiahaj, čo všetko sú veci, ktoré spotrebovaním vychádzajú nazmar? Veď je to len podľa rozkazov a učenia ľudí, ktoré zdanlivo sú múdrosť" (Kol. 2, 20). Podobne sv. Pavel otvorene zakazuje v liste Títovi (1, 14) pridŕžiavať sa židovských bájok a prikázav ľudí odvrátených od pravdy.

Podobne aj Kristus sám (Mat. 15, 14, 13) hovorí o tých, ktorí nútia ľudí zachovávať ľudské prikázania: "Nechajte ich! Slepí vedú slepých" a odmieta tieto služby Božie a hovorí: "Každá priesada, ktorú nesadil môj Otec nebeský, bude vykorenená".

Ak biskupi majú moc obťažovať cirkev toľkými ustanoveniami a hrdúsiť svedomia, prečo Písmo sv. tak často zakazuje zriaďovať a poslúchať ľudské ustanovenia? Prečo ich nazýva dokonca démonickým učením? A či Duch Svätý nadarmo varoval pred všetkým týmto?

Keďže sa teda takéto ustanovenia, zriadené, aby sa nimi zmieril Boh a získala milosť, protivia evanjeliu, biskupi vôbec nemajú vynucovať takéto služby Božie. Veď v kresťanstve musí zostať učenie o kresťanskej slobode, totiž, že k ospravedlneniu nie je potrebná služba zákona, lebo tak píše aj sv. Pavel Galatským: "K slobode nás Kristus oslobodil. Stojte teda a nedajte sa zapriať zase do jarma služby!" (5, 1) Musí sa zachovávať hlavný článok evanjelia, totiž, že Božiu milosť dosahujeme vierou v Ježiša Krista, bez svojich zásluh a nezasluhujeme si ju službou Božou, ktorú ustanovili ľudia.

Čo si teda myslieť o nedeli a o iných podobných cirkevných ustanoveniach a obradoch? Na to naši takto odpovedajú: Biskupi a farári môžu vydávať ustanovenia, aby sa v cirkvi všetko dialo v poriadku, ale nie, aby sa tým získala Božia milosť, ani nie, aby sa tým učinilo zadosť za hriechy, alebo viazalo sa svedomie, aby takéto služby Božie pokladalo za potrebné a ich nezachovanie za hriech aj vtedy, keď to nikoho nepohoršuje. V takomto zmysle prikázal sv. Pavel Korintským (1. 54 Kor. 11, 5, 6), aby ženy na zhromaždeniach mali hlavy prikryté; tiež, aby kazatelia v zhromaždení nehovorili naraz, ale jeden po druhom.

Takéto ustanovenia treba zachovávať v kresťanskom zhromaždení kvôli láske a pokoju a poslúchať biskupov a farárov v týchto veciach a zachovávať ich nariadenia, aby sa vyhlo vzájomnému pohoršovaniu, a aby sa v cirkvi nerozmohol neporiadok a chaos. Zachovávať však v tom zmysle, aby tým nebolo obťažované svedomie, aby sa nemyslelo, že je to vec potrebná k spásu, a že hrešia, keď ich prestupujú bez pohoršovania iných. Veď nik nepovie, že hreší žena, ktorá vyjde z domu s nepokrytou hlavou a sa pritom nechová pohoršlivo.

Takto treba zachovávať ustanovenia o nedeli, o Veľkej noci, o Svätodušných sviatkoch a podobných sviatkoch a podobných sviatkoch a obradoch. Lebo veľmi sa mýlia, tí, ktorí si myslia, že zamenenie soboty nedeľou bolo potrebné ustanovenie. Lebo Písmo sv. zrušilo sobotu a učí, že všetky obrady Starej zmluvy po zjavení evanjelia sa môžu opustiť. Jednako však, keďže bolo treba ustanoviť určitý deň, aby ľudia vedeli, kedy sa majú zhromaždiť, ustanovila cirkev nedeľu a táto zmena sa jej tým viac ľúbila a pozdala, že tu ľud mal príklad kresťanskej soboty, takže vie, že ani zachovávanie soboty ani ktoréhokoľvek iného dňa nie je potrebné.

Je mnoho nesprávnych hádok o zmene zákona, o obradoch Novej zmluvy, o zmene soboty, ktoré všetky povstali z falošného a bludného názoru, že vraj v kresťanstve musí byť služba Božia, podobná levitickej alebo židovskej a že vraj Kristus prikázal apoštolom a biskupom vymyslieť nové obrady potrebné k spásu. Tieto bludy sa do kresťanstva vlúdili, keď sa ospravedlnenie z viery neučilo a nekázalo úprimne a čistotne. Niektorí sa hádajú o nedeli, že i keď ju netreba zachovávať podľa Božieho práva, predsa však skoro akoby podľa Božieho práva; a určujú spôsob a mieru práce vo sviatok. Či takéto hádky nie sú nástrahami na svedomie? Lebo i keď sa pokúšajú zmierniť a uľaviť ľudské ustanovenia, nedosiahnu úľavu a zameranie dotiaľ dokiaľ sa budú pokladať za potrebné. A táto domnienka zostáva tam, kde sa nič nevie o spravodlivosti a o kresťanskej slobode.

Apoštolovia prikázali zdržať sa krvi a mäsa zo zaduseného.

Kto to dnes zachováva? A predsa nik nehreší i keď to nezachováva, lebo ani sami apoštolovia nechceli obťažovať svedomie takouto službou, ale zakazovali to prechodne, aby sa vyhlo pohoršeniu. Lebo pri takomto ustanovení treba dbať, aby sa týmto dekrétom nezrušil hlavný článok kresťanského učenia.

Skoro ani jeden starý kánon sa nezachováva doslovne; aj tí, ktorí starostlivo zachovávajú takéto ustanovenia, zanedbali ich. Nemožno svedomiam poradiť ani pomôcť, ak sa nedržia týchto úľav: tieto ustanovenia treba zachovávať s vedomím, že nie sú potrebné; potom svedomie nebude znepokojené, keď zaniknú takéto ustanovenia.

Biskupi by si ľahko udržali poslušnosť voči sebe, keby nenaliehali zachovávať tieto ustanovenia, keď ich nemožno zachovať bez hriechu. Ale teraz zakazujú prijímať večeru Pánovu pod obojím spôsobom, kňazom zakazujú manželstvo a nikoho neprijmú do cirkevnej služby prv, kým sa nezaprisahá, že nebude zvestovať toto učenie, ktoré istotne súhlasí s evanjeliom. Naše cirkvi si neželajú, aby sa biskupi kvôli pokoju a jednote vzdali svojej cti a hodnosti, hoci keby bolo treba, biskupi by mali aj toto urobiť; prosia však, aby biskupi zrušili niektoré nepotrebné obťaženie, ktorých ani v starej cirkvi nebolo a ktoré sa protivia zvyku všeobecnej cirkvi kresťanskej; vtedy azda boli opodstatnené, avšak dnes sa už nehodia. Ani nemožno poprieť, že niektoré prijali len nedorozumením. Preto biskupi mali by byť takí dobrí, aby zmiernili tieto ustanovenia, keďže takáto zmena neruší jednotu kresťanskej cirkvi. Veď mnohé ľudské ustanovenia časom samy zanikli a nebolo treba ich zachovávať, o čom svedčí aj samotné pápežské právo. Ak by sa tak nestalo a nebolo by možné zmierniť a odstrániť ľudské ustanovenia, ktoré nemožno bez hriechu zachovávať, musíme sa riadiť apoštolovým pravidlom, ktoré nám prikazuje viac poslúchať Boha ako ľudí.

Svätý Peter zakazuje biskupom panovať, akoby mali moc donútiť cirkev na všetko, čo len chcú. Veď nejde o to vziať biskupom ich moc, ale prosíme a žiadame, aby nenútili svedomia do hriechu.

Ak to však nespravia a opovrhnú touto prosbou, nech pomyslia, ako sa budú zodpovedať Bohu za to, že svojou zatvrdilosťou spôsobili rozkol a schizmu, ktorým ľahko mohli zabrániť.

Toto sú najdôležitejšie sporné články. Lebo i keby sme boli mohli vykázat omnoho viac zneužívaní a chýb, neurobili sme to, aby sme neboli rozvláčni a zdĺhaví a uviedli sme len najhlavnejšie, podľa ktorých sa aj ostatné dajú veľmi ľahko posúdiť. Veď v minulosti bolo veľmi mnoho žalôb na odpustky, púte a na zneužívanie kliatby. Farári sa donekonečna vadieli s mníchmi o spoveď, o pohreby, o príležitostné kázne a o mnohé iné veci. Toto všetko sme pominuli podobrom a zhovievavo, aby tým lepšie vynikli najdôležitejšie otázky v týchto veciach. Okrem toho, nič sme nehovorili ani nič neuviedli proti nikomu z nenávisti alebo nešetne, ale sme spomenuli len články, o ktorých sme mysleli, že ich treba uviesť a označiť, aby sa dalo lepšie pochopiť, že ani v učení ani v obradoch sme neprijali nič, čo by sa protivilo Písmu sv. alebo všeobecnej cirkvi kresťanskej. Veď sa všeobecne vie, že sme s pomocou Božou veľmi starostlivo dbali / nehovoríme to na chválu), aby sa do našich cirkví nevlúdilo, nevtrelo a v nich neprevládalo nejaké nové a bezbožné učenie.

Uvedenými článkami sme podľa výzvy chceli predložiť svoje vierovyznanie a učenie. A ak by ešte bolo niečo potrebné, ochotní sme podať o tom obširnejšiu správu na základe Božieho Písma svätého.

Vašej Cisárskej Jasnosti verní a poddaní:

Ján, vojvoda saský, kurfirst
Juraj, markrab brandenburský
Arnošt, vojvoda brunšvický a lunenburský
Filip, ladgróf hesenský
Ján Fridrich, vojvoda saský
František, vojvoda lunenburský
Wolf, knieža z Anhaltu
Rada a vrchnosť mesta Norimberku
Rada a vrchnosť mesta Reutlingov